

Johan Skjoldborgs tale ved husmandsdelegeretmødet

Taler

Johan Martinus Nielsen
Skjoldborg
Forfatter og aktivist i
husmandsbevægelsen

Sted

Aarhus

TALE VED HUSMANDSDELEGERETMØDET i AARHUS

Der gives Here Husmands- og Landarbejdertyper. Den *letsindige* f. Eks.

Ham, der gaar trolig i Selen de seks Dage om Ugen og den syvende drikker sig fuld i Brændevin, fordi han har Trangen til Fest i sit Sind uden at kende til det virkelig festlige, fordi han synes, at al hans Slid og Savn, at intet kan bringe ham og hans ud over det usle Punkt af Armod og Elendighed, og fordi han ved at tilsløre sin Bevidsthed ser Virkelighedens skarpe Kanter mindre tydelig, og det daglige graat i graat fortøner sig i lysere Farver for hans Blik. Hans Livsbane kender vi. Han fordømmes. —

Der er den *dorske*.

Hans Drømme er visnede bort. Bevægelsen er standset i hans Indre. Derom vidner hans døde Øjne. Han kan skubbes af ydre Magter til hvad Side, det skal være. Naar man siger Hyp, saa gaar han, og saa bliver han ved at gaa, til der er nogen, der siger Turr. Han skal spændes for, og han skal spændes fra, men han kan nok trække noget, naar han er under Pisken. Der er nogle i Samfundet, der synes, han er en prægtig Husmand.

Saa er der den *stædige*.

Han har ved umaadeligt Slid og megen Møje skabt sig en uafhængig økonomisk Tilværelse. Han har alt ind paa det, det er lykkedes, han skylder ingen noget; han regner al Ting ud i Ører og efter den lille Tabel, den kan han. Det gode er for ham, om han kan klare sig økonomisk, det onde er, at han ikke kan klare sig

økonomisk. Det er for ham Livets Hovedmodsatninger. Han er ikke til at drive af Flækken, naar han ikke vil. Han er stærk, egensindig og tvær. Hans Jordlod kender han hver Spadefuld af, men hvad der er uden for den, er Luft. Om der er noget derude, det kender han ikke noget til, det interesserer ham heller ikke. Han er ligeglad. Han kan gaa ind i sit Hus og lukke sin Dør. Hans Saltkar er fyldt. Hans Høveder staar og puster i Baasene. Der er Hø og Halm nok paa Stænget og Roer nok i Kælderen. Han er paa den rigtige Side. Denne Husmand er den mest konservative Mand i Landet. Han har ingen Sans for Livets Forandringer. Han har ingen Fællestrang, ingen Kammeratskabsfølelse. Hans Standsfæller kan tale Rejsningens og Begejstringens Ord til ham. Han hører ikke. Efterhaanden forstenes han, det bliver hans Skæbne. Men mange i Landet synes, at han, der slider saa utrættelig betaler saa akkurat og ingen Vrøvl gør, at han er Idealet af en Husmand.

Og der er den *sølle*.

Jeg glemmer aldrig en Gang for mange Aar siden, jeg saa' en konservativ Klub paa Udflugt. I Processionens Rækker traskede ogsaa forkomne og forslidte Arbejdere og Husmænd, med den konservative Klubs Medalje paa Brystet. Gud, hvor saa de sølle ud! Men den Slags Husmænd er endnu ikke uddøde allesammen. Det er det, der gerne vil være gode Venner med „de store“, de siger: Lad os hellere bøje os, ellers bliver de vrede paa os. Vi er de smaa, og vi bliver de smaa, lad os nu være flinke og føjelige, saadan de kan lide os, saa vil de nok være gode ved os.

Og de „store“ bruger dem det, de kan, og griner for Resten af dem. Vi andre beklager dem, thi vi véd, at Vejen til lyse Kaar for Smaafolk i Danmark gaar ikke gennem Klynken, Bøn eller Naade. Den eneste Maade er den, at Smaafolk slutter sig tæt sammen og kræver

lige Kaar for alle altsaa: som en Menneskeret.

Alle disse Husmandstyper er formede under Nutidens retfærdige Samfundstilstande.

Den *letsindige* har opgivet sin Stræben.

Den *dorske* er lammet.

Den *stædige* har slukket Ilden i sin Sjæl, for at hans Legeme kan leve.

Den *sølle* er sunken ned til Slavens Tankegang — altsammen paa Grund af de uheldige sociale Forhold.

Derfor maa disse Forhold ændres. Derfor er det sociale et saa fremtrædende Træk i Husmandsbevægelsen. Derfor brænder Jordspørgsmaalet overalt i Husmandskredse. Derfor er Husmandsbevægelsens Program:

Vi vil rejse nye Huse,

nye Hjem fra Strand til Strand

med de Hundredtusind Haver

smykket skal du staa, vort Land

Og den Slags Hjem, her er Tale om, er lige langt borte fra Armoden og fra Rigdommen er socialt sét af første Klasse, thi sundere Voksesteder for den Husmandsslægt end disse Husmandshjem, der ligger i det socialt tempererede Bælte, er det umuligt at fremstille.

Det bliver de vaagne Husmænd, der skal føre deres Fæller ind i dette Fremtidens Land. Thi vi har heldigvis ogsaa en Husmandstype, der er vaagen og sér, hvor Fremtidens Land ligger. De sociale Forhold er imidlertid ikke alene bestemmende om at forme lykkelige Mennesker, men et uhyre vigtigt Middel dertil. Hovedsagen er, at dette Fremtidens Land bliver befolket af frigjorte, selvstændige, glade Mænd og Kvinder.

Ind i dette Fremtidens skønne Land skal Husmændenes skrutryggede Slægt drage. Dér skal den rette sig og ranke sig til de frie og stolte Personligheder, der bøjer sig for intet i Verden uden alene for deres Samvittighed, en stærkfødt Slægt, der ledes af Retsind,

Højsind og ædel Tænkemaade.

Dette er Husmandsbevægelsens store Syn og stolte Maal.

Kilde

Skjoldborg, Johan: Udmarksfolkene - Artikler og Taler. Gyldendalske Boghandel Nordisk Forlag, København 1912.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

Agitationstale, Bondebevægelsen, Husmandsbevægelsen

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/johan-skjoldborgs-tale-ved-husmandsdelegeretmoedet-i-aarhus>